

Jumana Mussa

Becoming animal – becoming posthuman: Of hybridity and mutability of characters in Terry Pratchett's fiction

Stawanie się zwierzęciem – stawanie się post-człowiekiem: O hybrydowości i zmienności postaci w prozie Terry Pratchetta

Streszczenie

Niniejsza rozprawa zawiera opis badań na tym, jak podmioty postmodernistyczne i post-ludzkie mogą zostać przedstawione przy pomocy obrazów fantastycznego zmieniania kształtu. Rozprawa skupia się na obrazach zmienności kształtu w powieściach z serii Świata Dysku napisanych przez Sir Terry Pratchetta, które cechują się dużą liczbą nawiązań intertekstualnych i krytycznych komentarzy społecznych. Wyjątkowe połączenie tradycji i innowacji, którego dokonał Pratchett, stwarza okazję do rozważań nad naturą ludzką, dynamiką społeczną, oraz relacją pomiędzy ludźmi a przyrodą i ogólnie światem zewnętrznym. Proza Pratchetta jest jednocześnie komiczna i pełna gniewu, a poprzez badania nad jego postaciami zmienności kształtu można lepiej zrozumieć i wykorzystać akcenty krytyki społecznej wyrażanej przez tego autora.

Rozdział pierwszy rozprawy zawiera przegląd literatury krytycznej związanej z twórczością Pratchetta, oraz teorii tożsamości, potworności i post-ludzkości. Rozprawa krótko omawia wybrane dzieła Cixous, Kristewy, Butler, Bachtina, oraz Deleuze i Guattariego. Wykorzystuję związki pomiędzy wymienionymi teoretyczkami i teoretykami a pojęciem tożsamości opartej na ciele, co z kolei wiąże się ze zmienności kształtu postaci w prozie Pratchetta. Rozdział drugi zawiera krótkie omówienie przykładów zmienności kształtu w kulturze zachodniej, a szczególnie w dziełach znanych współczesnych autorów fantasy, takich jak J.R.R. Tolkien, George R.R. Martin, Andrzej Sapkowski, Diana Wynne Jones, J.K. Rowling, oraz Angela Carter. Praca zwraca uwagę na związki pomiędzy tropami folklorystycznymi, dziełami wymienionych autorek i autorów, oraz twórczością Pratchetta. Rozdział trzeci rozpoczyna się od omówienia najważniejszych typów postaci w powieściach o Świecie Dysku, oraz postaci użytecznych przy omawianiu reprezentacji pojęć ciała i duszy, oraz związków pomiędzy ciałem i duszą. Następnie rozprawa skupia się na postaciach zmienności kształtu, które zostały podzielone na „typy” zmienności kształtu wypracowane na podstawie pojęcia Stawania się, zaczerpniętego z prac Deleuze'a i Guattariego. Rozdział ten zawiera omówienia postaci ludzkich, które zamieniły się w zwierzęta, zwierząt które zamieniły się w ludzi, oraz postaci wiedźmy, która potrafi stać się ucieleśnieniem „wielokrotności”, dzięki

związkowi pomiędzy własnym „ja” i przyrodą. W zakończeniu rozprawy zostają przedstawione związki pomiędzy zmiennokształtnością postaci, a ich hybrydowością i post-ludzkim charakterem. We wciąż zmieniającej się rzeczywistości, naznaczonej brakiem stabilności, marginalizacją i dyskryminacją Innego, coraz bardziej potrzebne staje się zrozumienie własnej zmienności, którą Deleuze i Guattari określają jako ciągle “stawanie się”. Mam nadzieję, że moja rozprawa przyczyni się do debaty na ten temat.